

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року,
протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

28 серпня 2021 року

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«СОЦІАЛЬНІ ПРАВА ЛЮДИНИ»
для підготовки фахівців на першому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота
за денною формою навчання**

Розробник навчально-методичних рекомендацій:

доцентка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права,
кандидатка юридичних наук, доцентка

Олена ГАЛУС

01 серпня 2022 року _____

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового права
04 серпня 2022 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри _____

Олександр БУХАНЕВИЧ

04 серпня 2022 року

В.о. декана юридичного факультету

Віктор ЗАХАРЧУК

24 серпня 2022 року _____

Погоджено методичною радою університету
25 серпня 2022 року, протокол № 1.

Голова методичної ради _____

Ірина КОВТУН

25 серпня 2022 року

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		4
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	4
	1.2.	Лекції	5
	1.3.	Семінарські заняття	6
	1.4.	Самостійна робота студентів	11
	1.5.	Індивідуальні завдання	16
	1.6.	Підсумковий контроль	18
2.	Схема нарахування балів		20
3.	Рекомендовані джерела		21
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		32

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Загальна характеристика соціальних прав та свобод людини і громадянина	9	2	2	-	-	5
2.	Конституційне право на соціальний захист	12	4	4	-	-	4
3.	Конституційне право на працю та пов'язані з ним соціальні права	8	2	2	-	-	4
4.	Конституційне право на житло	9	2	2	-	-	5
5.	Конституційне право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї	10	2	2	-	-	6
6.	Конституційне право на охорону здоров'я, медичні допомогу та медичне страхування	10	2	2	-	-	6
7.	Захист соціальних прав людини в Україні	9	2	2	-	-	5
8.	Захист соціальних прав Конституційним Судом України	9	2	2	-	-	5
9.	Міжнародно-правовий захист соціальних прав людини	14	4	4	-	-	6
Усього годин		90	22	22	-	-	46

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
		Денна форма
1	2	3
1.	Загальна характеристика соціальних прав та свобод людини і громадянина	2
1.1.	Поняття та класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина	
1.2.		

1.3.	Поняття та місце соціальних прав та свобод людини і громадянина в системі конституційних прав та свобод людини і громадянина	
1.4.	Зміст та обсяг прав та свобод людини і громадянина.	
1.5.	Обмеження соціальних прав в умовах воєнного стану	
	Види соціальних прав та свобод людини і громадянина	
2.	Конституційне право на соціальний захист	4
2.1.	Становлення та розвиток права на соціальний захист на території України	
2.2.	Поняття і сутність конституційного права на соціальний захист	
2.3.	Зміст, обсяг та межі конституційного права на соціальний захист	
3.	Конституційне право на працю та пов'язані з ним соціальні права	2
3.1.	Поняття та зміст конституційного права на працю	
3.2.	Механізм забезпечення та гарантії права на працю	
3.3.	Конституційне право на страйк. Обмеження права на страйк.	
3.4.	Конституційне право на відпочинок. Гарантії права на відпочинок	
4.	Конституційне право на житло	2
4.1.	Поняття та зміст конституційного права на житло.	
4.2.	Механізм забезпечення права на житло в Україні.	
4.3.	Правові механізми пільгового забезпечення громадян житлом.	
4.4.	Гарантії конституційного права на житло.	
4.5.	Особливості здійснення права на житло в умовах воєнного стану	
5.	Конституційне право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї	2
5.1.	Поняття та зміст конституційного права на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї.	
5.2.	Механізм забезпечення права громадян України на достатній життєвий рівень.	
5.3.	Проблеми реалізації права громадян на достатній життєвий рівень	
6.	Конституційне право на охорону здоров'я, медичні допомогу та медичне страхування	2
6.1.	Поняття та зміст права людини на охорону здоров'я.	
6.2.	Співвідношення конституційного права на охорону здоров'я з іншими правами людини.	
6.3.	Право на безоплатну медичну допомогу: проблеми реалізації.	
6.4.	Поняття та види медичного страхування та перспективи його розвитку в Україні.	
7.	Захист соціальних прав людини в Україні	2
7.1.	Система адміністративно-правих форм захисту соціальних прав в Україні.	
7.2.	Позасудові форми захисту соціальних прав.	
7.3.	Порядок судового захисту соціальних прав в Україні	
8.	Захист соціальних прав Конституційним Судом України	2
8.1.	Повноваження Конституційного Суду України.	
8.2.	Правові позиції Конституційного Суду України щодо соціальних прав людини.	
8.3.	Порядок подання та розгляду конституційної скарги	
9.	Міжнародно-правовий захист соціальних прав людини	4
9.1.	Поняття та види міжнародних стандартів соціальних прав людини.	
9.2.	Міжнародні-правові договори в сфері соціального захисту.	
9.3.	Захист соціальних прав людини в Європейському суді з прав людини.	
9.4.	Міжнародні правозахисні організації.	
	Усього	18

1.3. Семінарські заняття **Семінарське заняття 1**

Тема 1. Загальна характеристика соціальних прав та свобод людини і громадянина

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Поняття та класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина
- 1.2. Поняття та місце соціальних прав та свобод людини і громадянина в системі конституційних прав та свобод людини і громадянина
- 1.3. Зміст та обсяг прав та свобод людини і громадянина.
- 1.4. Обмеження соціальних прав в умовах воєнного стану
- 1.5. Види соціальних прав та свобод людини і громадянина

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : права людини; свободи людини; зміст прав та свобод, обсяг прав та свобод; конституційні права і свободи людини і громадянина; класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина; покоління прав людини; система конституційних прав та свобод людини і громадянина; соціальні права та свобод людини і громадянина; класифікація соціальних прав та свобод людини і громадянина; право на працю; право на відпочинок; право на страйк; право на житло; право на достатній життєвий рівень; право на охорону здоров'я; право на медичну допомогу та медичне страхування; право на соціальний захист.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- зміст та обсяг прав та свобод людини і громадянина;
- поняття та особливості соціальних прав та свобод людини і громадянина;
- система конституційних соціальних прав та свобод людини і громадянина.

Семінарське заняття 2, 3

Тема 2. Конституційне право на соціальний захист

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Становлення та розвиток права на соціальний захист на території України
- 2.2. Поняття і сутність конституційного права на соціальний захист
- 2.3. Зміст, обсяг та межі конституційного права на соціальний захист

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : конституційне право на соціальний захист; етапи становлення та розвитку права на соціальний захист; соціальний захист; соціальне забезпечення; зміст конституційного права на соціальний захист; обсяг конституційного права на соціальний захист; межі конституційного права на соціальний захист; право на пенсійне забезпечення; право на соціальну допомогу; право на соціальні послуги; право на медичну допомогу.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- співвідношення термінів «соціальний захист» і «соціальне забезпечення»;
- змісту, обсягу та межі конституційного права на соціальний захист;
- комплексний характер конституційного права на соціальний захист.

Семінарське заняття 4

Тема 3. Конституційне право на працю та пов'язані з ним соціальні права

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Поняття та зміст конституційного права на працю
- 3.2. Механізм забезпечення та гарантії права на працю
- 3.3. Конституційне право на страйк. Обмеження права на страйк.

3.4. Конституційне право на відпочинок. Гарантії права на відпочинок.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : право на працю, право на роботу, праця, робота, свобода праці, примусова праця, умови праці, заробітна плата, мінімальна заробітна плата, страйк, політичний страйк, незаконний страйк, відпочинок, відпустка.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- суб'єкти права на працю;
- заборона примусової праці та , що не вважається примусовою працею;
- захист від незаконного звільнення та від необґрунтованої відмови в прийнятті на роботу;
- відповідальність за участь у незаконному страйку;
- гарантії права працівника на відпочинок.

Семінарське заняття 5

Тема 4. Конституційне право на житло

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Поняття та зміст конституційного права на житло.
- 4.2. Механізм забезпечення права на житло в Україні.
- 4.3. Правові механізми пільгового забезпечення громадян житлом.
- 4.4. Гарантії конституційного права на житло.
- 4.5. Особливості здійснення права на житло в умовах воєнного стану.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : право на житло, житло, місце проживання, помешкання, пільгове забезпечення житлом, доступне житло, соціальне житло, державні, регіональні та місцеві програми забезпечення житлом окремих категорій населення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- зміст та сутність права на житло;
- механізми пільгового забезпечення житлом;
- примусове відчуження житла;
- обмеження права на житло в умовах воєнного стану.

Семінарське заняття 6

Тема 5. Конституційне право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Поняття та зміст конституційного права на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї.
- 5.2. Механізм забезпечення права громадян України на достатній життєвий рівень.
- 5.3. Проблеми реалізації права громадян на достатній життєвий рівень.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : право на достатній життєвий рівень, достатній життєвий рівень, соціальна держава, достатнє харчування, одяг і житло, мінімальний розмір пенсії, заробітної плати, прожитковий мінімум, державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- співвідношення права на працю, права на соціальний захист, права на житло із правом на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї;
- міжнародні стандарти права на достатній життєвий рівень;
- проблеми забезпечення конституційного права на достатній життєвий рівень.

Семінарське заняття 7

Тема 6. Конституційне право на охорону здоров'я, медичні допомогу та медичне страхування

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Поняття та зміст права людини на охорону здоров'я.
- 6.2. Співвідношення конституційного права на охорону здоров'я з іншими правами людини.
- 6.3. Право на безоплатну медичну допомогу: проблеми реалізації.
- 6.4. Поняття та види медичного страхування та перспективи його розвитку в Україні..

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : право на охорону здоров'я, охорона здоров'я, медична допомога, медичне страхування, система закладів охорони здоров'я, міжнародно-правові акти у сфері охорони здоров'я, .

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- гарантії права на охорону здоров'я;
- державний контроль за якістю надання медичної допомоги;
- перспективи запровадження загальнообов'язкового медичного страхування.

Семінарське заняття 8

Тема 7. Захист соціальних прав людини в Україні

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Система адміністративно-правих форм захисту соціальних прав в Україні.
- 7.2. Позасудові форми захисту соціальних прав.
- 7.3. Порядок судового захисту соціальних прав в Україні.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : захист прав людини; адміністративно-правові форми захисту прав людини; оскарження актів органів виконавчої влади; правоохоронні органи, адвокатура, судовий захист; адміністративний позов; адміністративний суд.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- система адміністративно-правих форм захисту соціальних прав;
- порядок оскарження актів органів виконавчої влади у сфері соціального захисту до вищестоящого органу;
- діяльність по захисту та охороні соціальних прав спеціалізованими правоохоронними органами;
- захист соціальних прав суб'єктами надання професійної правничої допомоги;
- порядок судового захисту соціальних прав.

Семінарське заняття 9

Тема 8. Захист соціальних прав Конституційним Судом України

Питання для усного опитування та дискусії

- 8.1. Повноваження Конституційного Суду України.
- 8.2. Правові позиції Конституційного Суду України щодо соціальних прав людини.
- 8.3. Порядок подання та розгляду конституційної скарги.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : акти Конституційного Суду України; рішення Конституційного Суду України; висновки Конституційного Суду України; Велика палата Конституційного Суду України; Сенат Конституційного Суду України; окрема думка судді Конституційного Суду України; конституційна скарга, правова позиція.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- структура, повноваження та акти Конституційного Суду України;
- правові позиції Конституційного Суду України щодо соціальних прав;
- порядок подання та розгляду конституційної скарги.

Семінарське заняття 10, 11

Тема 9. Міжнародно-правовий захист соціальних прав людини

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Поняття та види міжнародних стандартів соціальних прав людини.
- 9.2. Міжнародні-правові договори в сфері соціального захисту.
- 9.3. Захист соціальних прав людини в Європейському суді з прав людини.
- 9.4. Міжнародні правозахисні організації.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : міжнародні стандарти прав людини; міжнародні соціальні стандарти; міжнародні гарантії; міжнародні нормативно-правові гарантії; міжнародні організаційно-правові гарантії; міжнародний захист прав людини; практика забіжних країн.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- поняття та види міжнародних стандартів соціальних прав людини;
- міжнародні-правові договори в сфері соціальних прав;
- захист соціальних прав в Європейському суді з прав людини;
- міжнародні правозахисні організації.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є важливою складовою частиною навчального процесу та має на меті закріплення та поглиблення знань і навичок, одержаних на усіх видах навчальних занять; підготовку до наступних занять, іспиту, формування культури розумової праці з чинними правовими нормами, законодавством та практикою його застосування. Під час самостійної роботи уточнюється коло питань, що підлягають вивченню по темі, аналізується та вивчається нормативний матеріал, наукові джерела, виконуються завдання.

Самостійна робота студента виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички з навчальної

дисципліни. Відповіді на питання повинні бути стисло законспектовані з обов'язковими посилання на використані джерела.

Самостійна робота студентів має бути логічно пов'язана з іншими видами навчальних занять. Однак вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми не бажано починати з самостійної роботи студентів.

Від якості самостійної підготовки студентів залежить якість семінарських занять, глибина їх теоретичного змісту й активність студентів.

Самостійна робота є методом глибокого вивчення і творчого засвоєння студентами навчальної програми.

Перевірка самостійної роботи студентів здійснюється викладачами, які проводять семінарські заняття з навчальної дисципліни.

Викладач може обрати один з наступних способів перевірки самостійної роботи:

- проведення перевірки конспектів опрацьованої літератури, яка рекомендується для вивчення теми навчальної дисципліни;
- фронтального усного опитування;
- письмового опитування;
- проведення тестування з вивчених тем;
- розв'язування ситуаційних завдань до навчальної дисципліни.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

Питання самостійної роботи виносяться на поточний і підсумковий семестровий контроль. Для самостійної роботи студентів з кожної теми надається рекомендована література з якою студенти повинні ознайомитися для якісного виконання завдань на самостійну підготовку.

Загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися із питаннями, що виносяться на самостійне вивчення студентами.
2. Уважно прочитати матеріал, викладений на лекції і занотований студентами до відповідної теми.
3. Ознайомитися із рекомендованою літературою до відповідної теми (як до семінарського заняття, так і самостійної роботи) і розширити одержані знання під час лекційного заняття (обсяг представлень про конкретні предмети і явища, що входять у сферу регулювання приватним правом).
4. За бажанням студент може підготувати коротке повідомлення (до десяти хвилин) з найбільш складного і цікавого питання.
5. У випадку необхідності студент може скористатися індивідуальними консультаціями викладача, який читає лекції, а також викладача, який проводить семінарські заняття у навчальній групі.

1.4.1. Завдання по темам

Тема 1. Загальна характеристика соціальних прав та свобод людини і громадянина

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 1.1. Співвідношення соціальних прав з громадянськими, політичними, економічними та культурними правами та свободами.
- 1.2. Правовий статус особи та його структура.
- 1.3. Становлення та розвиток соціальних прав та свобод у світі.
- 1.4. Проблемність назви соціальних прав та їх відмежування від економічних прав, доцільність вживання терміну «соціально-економічні права».
- 1.5. Каталог соціальних прав, закріплений в міжнародно-правових актах.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття та види соціальних прав.
2. Окресліть значення гарантій в структурі правового статусу особи.
3. Які існують позиції вчених щодо назви соціальних прав?
4. До якого покоління належать соціальні права?

Тема 2. Конституційне право на соціальний захист

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 2.1. Становлення та розвиток права на соціальний захист в Україні та світі.
- 2.2. Обмеження права на соціальний захист в умовах воєнного стану.
- 2.3. Звуження змісту та обсягу конституційного права на соціальний захист.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає комплексний характер права на соціальний захист?
2. Назвіть основні науково-теоретичні підходи до визначення правової категорії «право на соціальний захист».
3. Встановіть співвідношення термінів «соціальний захист» та «соціальне забезпечення».
4. В чому може полягати звуження змісту та обсягу права на соціальний захист?

Тема 3. Конституційне право на працю та пов'язані з ним соціальні права

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 3.1. Становлення права на працю на території України.
- 3.2. Міжнародні стандарти права на працю.
- 3.3. Примусова праця: заборона, винятки.
- 3.4. Обмеження права на страйк.
- 3.5. Обмеження права на відпочинок в умовах воєнного стану.

Питання для самоконтролю

1. Розмежуйте право на працю та право на роботу.
2. Чи заборонено проведення політичних страйків?
3. Які обмеження права на працю та пов'язаних з ним соціальних прав передбачені у Закон України від 15.03.2022 р. «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану».

Тема 4. Конституційне право на житло

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 4.1. Поняття житлового фонду.
- 4.2. Проаналізуйте [Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Абрамовича Олексія Володимировича щодо відповідності Конституції України \(конституційності\) пункту 2 частини другої статті 40 Житлового кодексу України \(щодо дискримінації у реалізації права на житло\)](#) від 22 червня 2022 року № 5-р(П)/2022
- 4.3. Види організаційних гарантій.

Питання для самоконтролю

1. Розмежуйте поняття «житло», «місце проживання», «помешкання».
2. Які об'єкти складають житловий фонд України?
3. Чи знімаються громадяни з обліку потребуючих поліпшення житлових умов у випадку виїзду на постійне місце проживання до іншого населеного пункту?

Тема 5. Конституційне право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 5.1. Реалізація права на достатній життєвий рівень окремими категоріями осіб.

5.2. Система підзаконних нормативно-правових актів в сфері забезпечення достатнього життєвого рівня.

5.3. Достатній рівень життя та гідний рівень життя: співвідношення.

Питання для самоконтролю

1. Яким чином держава забезпечує право на достатній життєвий рівень внутрішньо переміщених осіб?
2. Які гарантії права на соціальний захист закріплені безпосередньо в Конституції України?
3. Проаналізуйте конституційну норму щодо визнання України соціальною державою.
4. Визначте шляхи вдосконалення законодавства в сфері забезпечення права на достатній життєвий рівень.

Тема 6. Конституційне право на охорону здоров'я, медичні допомоги та медичне страхування

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 6.1. Право на безоплатну медичну допомогу в зарубіжних країнах.
- 6.2. Право на охорону здоров'я в міжнародно-правових актах.
- 6.3. Форми медичного страхування.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст права на безоплатну медичну допомогу.
2. Порівняйте поняття «медична допомога» та «медична послуга».
3. Чи можна отримати безоплатну медичну допомогу не за місцем реєстрації?
4. Чи обмежується право на охорону здоров'я в умовах воєнного стану?

Тема 7. . Захист соціальних прав людини в Україні

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 7.1. Порядок подачі та розгляду скарг громадян відповідно до Закону України «Про звернення громадян».
- 7.2. Захист соціальних прав спеціалізованими правоохоронними органами.
- 7.2. Роль адвокатури в захисті соціальних прав громадян.
- 7.3. Судова практика в сфері захисту соціальних прав.

Питання для самоконтролю

1. Протягом якого строку має бути подана скарга?
2. Назвіть строк розгляду скарги.
3. До компетенції яких судів належать справи про оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень в сфері соціального захисту?
4. Правові позиції Верховного Суду у справах зі спорів в сфері соціального захисту.
5. Хто може бути представником в суді у спорах щодо захисту соціальних прав?

Тема 8. Захист соціальних прав Конституційним Судом України

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 8.1. Роль Конституційного Суду України в захисті соціальних прав.
- 8.2. Вимоги до конституційної скарги.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте окремі правові позиції Конституційного Суду України, висловлені ним у рішеннях з питань забезпечення соціальних прав людини.
2. В чому різниця між рішеннями та висновками Конституційного Суду України?
3. Охарактеризуйте процедуру розгляду конституційної скарги.

Тема 9. Міжнародно-правовий захист соціальних прав людини

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 9.1. Еволюція міжнародно-правових договорів в сфері соціального захисту.
- 9.2. Міжнародні стандарти соціальних прав, закріплені в конвенціях Міжнародної організації праці.
- 9.3. Європейський кодекс соціального забезпечення.
- 9.4. Європейська соціальна хартія.

Питання для самоконтролю

1. Які міжнародно-правові акти в сфері соціального захисту є обов'язковими для України?
2. Проаналізуйте зміст окремих конвенцій Міжнародної організації праці.
3. Позитивний досвід якої зарубіжної країни в регулюванні соціальних прав варто запровадити в Україні?

1.5. Індивідуальні завдання

1.5.1. Основні вимоги до написання індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання передбачаються у формі реферату.

Тема реферату обирається студентом добровільно або закріплюється за студентом викладачем на початку семестру і виконується за ustalеними вимогами. Виконання реферату передбачає:

- підбір та опрацювання літератури за темою;
- складання плану і виконання роботи (вступ, *перше питання* — розкриття теоретичних аспектів проблеми, виклад основних ідей та пропозицій авторів; *друге питання* — аналіз фактичних та статистичних даних; висновки; список використаної літератури та інформаційних джерел);

Метою виконання рефератів є закріплення і систематизація студентами отриманих знань у процесі участі в аудиторних заняттях і самостійної роботи.

Для виконання реферату студенти повинні використовувати законодавчі та підзаконні акти, інструктивно-методичні матеріали, науково-монографічну літературу, судову практику, статистичні дані, аналітичну інформацію органів управління. Реферат має містити зіставлення різних точок зору з досліджуваного питання.

Роботи виконуються комп'ютерним способом з одностороннім розміщенням тексту на папері формату А4 (210 мм x 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних берегів : лівого — 30 мм, верхнього та нижнього — 20 мм, правого — не менше 10 мм.

Робота починається з титульного аркуша. Нумерація аркушів роботи починається з титульного аркуша. Номер на титульному аркуші не проставляється.

Обсяг роботи має забезпечувати належне висвітлення завдання і повинно бути виконано шрифтом Times New Roman кеглем 14 з 1,5 міжрядковим інтервалом.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Загальний обсяг реферату має становити до 15 сторінок формату А4.

Титульний аркуш реферату оформлюється за зразком 2.

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДИ ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Денна форма навчання**

**Навчальна дисципліна:
Соціальні права людини**

РЕФЕРАТ
на тему:
„ ... назва теми ... „

Виконала:
Хавронюк
Вікторія Дмитрівна,
студент 2 курсу
зі спеціальності
232 Соціальне забезпечення

Перевірила:
Галус Олена Олександрівна,
к.ю.н, доцент

Виклад роботи подається за наведеним нижче порядком.

ЗМІСТ		Стор.
	Вступ	-
		2
1.	(назва першого розділу)	-
		3
2.	(назва другого розділу)	-
		6
3.	(назва третього розділу)	-
		9
	Висновки	-
		12
	Список використаних джерел	-
		14

Вступ

.....

(Виклад змісту вступу)

.....

1. (назва першого розділу)

.....

(Виклад змісту першого розділу)

.....

2. (назва другого розділу)

.....

(Виклад змісту другого розділу)

.....

3. (назва третього розділу)

.....

(Виклад змісту третього розділу)

.....

Висновки

.....

(Виклад змісту висновків)

.....

Список використаних джерел

1. . . . (реквізити джерела)
2. . . . (реквізити джерела)
3. . . . (реквізити джерела) (і т.д. відповідно до вимог оформлення списку джерел).

Нижче списку використаних джерел рукописним способом зазначаються дата виконання реферату і особистий підпис студента.

1.5.2. Тематика індивідуальних завдань

1.5.2.1. Теми рефератів

1. Шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання окремих соціальних прав.
2. Захист соціальних прав Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини.
3. Захист соціальних прав спеціалізованими правоохоронними органами.
4. Правові наслідки незаконного страйку.
5. Проблеми пільгового забезпечення громадян житлом.
6. Особливості реалізації окремих соціальних прав в умовах воєнного стану.
7. Проблеми реалізації права громадян на достатній життєвий рівень в умовах формування в Україні демократичної, правової, соціальної держави.
8. Право на безоплатну медичну допомогу: проблеми реалізації.
9. Перспективи розвитку медичного страхування в Україні.
10. Роль адвокатури в захисті соціальних прав громадян.
11. Аналіз судової практики в сфері захисту окремих соціальних прав.

12. Роль Конституційного Суду України в захисті соціальних прав.
13. Аналіз правових позицій Конституційного Суду України у сфері забезпечення соціальних прав.
14. Міжнародні стандарти соціальних прав: проблеми імплементації в законодавство України.
15. Правове регулювання соціальних прав в зарубіжних країнах.

Оцінювання результатів виконання рефератів здійснюється відповідно до чинної в університеті системи оцінювання знань в умовах запровадження Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) і включається до поточної успішності.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

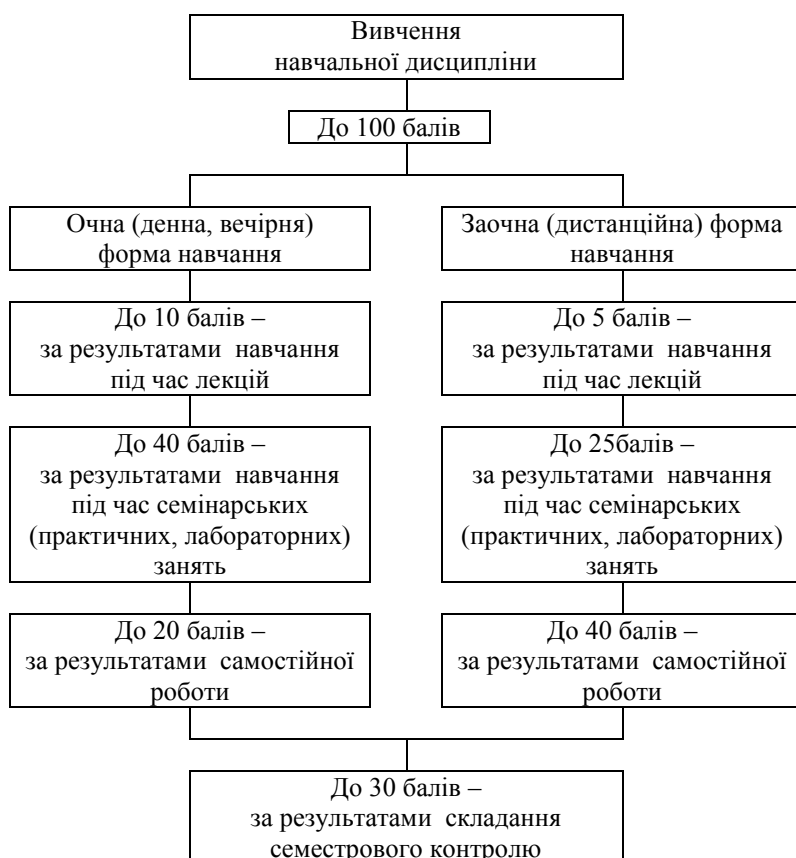
1. Поняття та класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина
2. Поняття та місце соціальних прав та свобод людини і громадянина в системі конституційних прав та свобод людини і громадянина
3. Зміст та обсяг соціальних прав та свобод людини і громадянина.
4. Межі соціальних прав.
5. Обмеження соціальних прав в умовах воєнного стану.
6. Поняття та види гарантій соціальних прав.
7. Види соціальних прав та свобод людини і громадянина
8. Становлення та розвиток соціальних прав на території України.
9. Поняття і сутність конституційного права на соціальний захист.
10. Зміст, обсяг та межі конституційного права на соціальний захист.
11. Поняття та зміст конституційного права на працю .
12. Механізм забезпечення та гарантії права на працю.
13. Конституційне право на страйк.
14. Обмеження права на страйк.
15. Конституційне право на відпочинок.
16. Гарантії права на відпочинок
17. Поняття та зміст конституційного права на житло.
18. Механізм забезпечення права на житло в Україні.
19. Правові механізми пільгового забезпечення громадян житлом.
20. Гарантії конституційного права на житло.
21. Особливості здійснення права на житло в умовах воєнного стану.
22. Поняття та зміст конституційного права на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї.
23. Механізм забезпечення права громадян України на достатній життєвий рівень.
24. Проблеми реалізації права громадян на достатній життєвий рівень
25. Поняття та зміст права людини на охорону здоров'я.
26. Співвідношення конституційного права на охорону здоров'я з іншими правами людини.
27. Право на безоплатну медичну допомогу: проблеми реалізації.
28. Поняття та види медичного страхування та перспективи його розвитку в Україні.
29. Система адміністративно-правих форм захисту соціальних прав в Україні.
30. Позасудові форми захисту соціальних прав.
31. Порядок судового захисту соціальних прав в Україні
32. Повноваження Конституційного Суду України у сфері захисту прав людини.
33. Правові позиції Конституційного Суду України щодо соціальних прав людини.
34. Порядок подання та розгляду конституційної скарги.
35. Захист соціальних прав суб'єктами надання професійної правничої допомоги.
36. Поняття та види міжнародних стандартів соціальних прав людини.
37. Міжнародні-правові договори в сфері соціального захисту.

38. Захист соціальних прав людини в Європейському суді з прав людини.
 39. Міжнародні правозахисні організації.
 40. Правове регулювання соціальних прав людини в зарубіжних країнах.

Структура залікового білету включає 30 тестових завдань.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 11 лекцій за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій										
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Денна	11	0,9	1,8	2,7	3,6	4,5	5,5	6,4	7,3	8,2	9,1	10,0

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 11 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	9 тем	Номер теми									Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1	1	2	2	2	2	2	2	2	16
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	4									4
	Усього балів										20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1. Загальна характеристика соціальних прав та свобод людини і громадянина

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version->
3. Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042
4. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text
5. Актуальні проблеми забезпечення прав людини у сфері праці та соціального захисту: колективна монографія / Г.І.Чанишева, І.В. Лагута, М.В. Сорочишин та ін. Одеса, Гельветика, 2018. 280 с.
6. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія. Харків: Юрайт, 2019. 176 с.
7. Конституційна держава та права людини й основоположні свободи: Україна та Європейський досвід: монографія. / Керівник авт. кол. Савчин М.В. Ужгород: Мистецька Лінія, 2008. 348 с.
8. Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні / за ред. акад. Ю.С. Шемшученка. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2008. 252 с.
9. Міхальов В.О. Права людини в Україні: навчально-методичний посібник. Одеса, Гельветика, 2020. 122 с.
10. Права людини та їх захист у сучасних реаліях: навч.посіб. Авторський колектив; керівник Ю.В. Ломжець. Миколаїв, НУК, 2020. 208 с.
11. Соціальні права внутрішньо переміщених осіб: особливості реалізації: практичний посібник. 2020. URL: <https://tm.coe.int/social-rights-idps-ukr/1680a0a10c>
12. Сташків, Б.І. Гарантії права на соціальне забезпечення : навчальне видання. Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. 100 с.

Тема 2. Конституційне право на соціальний захист

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. Голос України. 2008. № 236.
3. Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042
4. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text
5. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР. Голос України. 1998. 24 лют.
6. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. Голос України. 2012. № 188.
7. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI. Голос України. 2013. № 22.
8. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-XII. Голос України. 1992. 16 груд.
9. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю: Закон України від 16.11.2000 р. № 2109-III. Голос України. 2000. № 245.
10. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 р. № 2342-IV. Голос України. 2005. № 23.
11. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. Голос України. 2014. № 225.
12. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. Голос України. 2003. № 157.
13. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 22. Ст. 171.
14. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. Голос України. 1999. 3 лист.
15. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. Голос України. 2012. № 153-154.
16. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. Голос України. 2003. № 154.
17. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 21. Ст.252.
18. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#n207>
19. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
20. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 45. Ст.425.
21. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. № 796-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 16. Ст. 200.
22. Булкат Л.М. До питання про юридичну природу конституційного права громадян на соціальний захист / Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності : *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (1-2 квітня 2016 р.). Х : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2016. – С. 22-26.
23. Булкат Л.М. Право на соціальний захист у системі конституційних прав і свобод громадян / 20-річчя Конституції України: національна традиція та європейські стандарти конституціоналізму : *Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції* (22 червня 2016 р.). – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2016. – С. 166-171.

24. Галус О.О. Нормативно-правове забезпечення перерозподілу владних повноважень у сфері соціального захисту населення в умовах муніципальної реформи. *Регіональна політика ЄС: концепції, напрямки, значення для України: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 23 квітня 2021 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 235-238.
25. Галус О.О. Нормативно-правові гарантії права на соціальний захист засуджених до позбавлення волі. *Засади функціонування кримінальної юстиції: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 14 травня 2021 року). – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2021. С. 103-105.
26. Галус О.О. Організаційно-правові гарантії конституційного права на соціальний захист. *Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу : зб. тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції*, 17 квітня 2021 р. (м. Хмельницький). Хмельницький : ХНУ, 2021. С. 33-37.
27. Івановська А.М., Галус О.О., Рижук І.В. Організація надання адміністративних послуг соціального характеру в територіальній громаді в умовах децентралізації як гарантія конституційного права на соціальний захист. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 9. С.17-21. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-article/735>
28. Гончаров А.В. Щодо питання періодизації історії соціального захисту населення України. *Вісник Донецького національного університету. Серія В: Економіка і право*. 2014. Вип. 2. С. 103–106.
29. Дараганова Н. В. Розмежування понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення». *Юридична наука*. 2012. № 8. С. 46-51.
30. Кириченко Ю.В. Класифікація прав і свобод людини і громадянина за Конституцією України: теоретичні та практичні аспекти. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди. Серія Право*. Випуск 21. 2014. С. 26–32.
31. Сташків, Б.І. Гарантії права на соціальне забезпечення : навчальне видання. Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. 100 с.
32. Яковлева Г. О. До проблеми співвідношення соціального захисту та соціального забезпечення. *Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 7–8 квіт. 2017 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 91-92.
33. Яковлева Г. О. Зміст поняття конституційного права людини на соціальний захист. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2 (252). С. 100-104.

Тема 3. Конституційне право на працю та пов'язані з ним соціальні права

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. Голос України. 2008. № 236.
3. Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042
4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
5. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 03.03.1998 № 137/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. Голос України. 2012. № 153-154.
8. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>

10. Положення про порядок проведення страйку як крайнього засобу вирішення колективного трудового спору (конфлікту) та примирних процедур під час страйку: Наказ Національної служби посередництва і примирення від 18.11.2008 № 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0131299-08#Text>
11. Актуальні проблеми забезпечення прав людини у сфері праці та соціального захисту: колективна монографія / Г.І.Чанишева, І.В. Лагута, М.В. Сорочишин та ін. Одеса, Гельветика, 2018. 280 с.
12. Ахмедов Г., Чуб Я. Право на страйк в українському законодавстві та у практиці ЄСПЛ. *Підприємництво, Господарство і Право*. 2018. №12. С. 130-133. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/12/24.pdf>
13. Бонтлаб В. Конституційне право на страйк: науково-теоретичний аспект. *Публічне право*. 2018. № 3. С. 78-86. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/31/9.pdf>
14. Дейнека В. Генеза і сутність права на працю. *Підприємництво, Господарство і Право*. 2020. №2. С. 138-144. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/2/24.pdf>
15. Конопельцева О.О. Юридична характеристика права на працю: поняття і зміст. *Право і суспільство*. 2016. №6. Ч.2. 74-81. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2016/6_2016/part_2/16.pdf
16. Хромей В. В. Конституційне право на працю : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 240 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/2b81be0b00d80da7f950e5529a1b85fd.pdf>

Тема 4. Конституційне право на житло

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text
3. Житловий Кодекс України від 30.06.1983 № 5464-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Про житловий фонд соціального призначення: Закон України від 12.01.2006 № 3334-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15#Text>
6. Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва: Закон України від 25.12.2008 № 800-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-17#Text>
7. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>
8. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 17.05.2012 № 4765-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4765-17#Text>
9. Деякі питання реалізації Закону України "Про житловий фонд соціального призначення": Постанова Кабінету Міністрів України від 23.07.2008 № 682. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/682-2008-%D0%BF#Text>
10. Аврамова О. Є. Теоретичні засади приватно-правового регулювання житлових відносин в Україні: монографія. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 426 с.
11. Бригінець О.О., Галус О.О., Рижук І.В. Мінімізація корупційних ризиків в процесі забезпечення конституційного права на житло за допомогою державних та місцевих бюджетних програм (вітчизняний та зарубіжний досвід). *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 6/2. С. 10-13.
12. Галус О.О., Бригінець О.О., Рижук І.В. Врегулювання конфлікту інтересів в процесі пільгового забезпечення житлом за рахунок бюджетних коштів як гарантія конституційного права на достатній життєвий рівень. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 6/3. С. 13-16.

13. Кравченко М., Чеберяк Ю. Реалізація права громадян на житло в сучасних умовах: державно-управлінський аспект. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2017. № 2(18). URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2017-02\(18\)/9.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2017-02(18)/9.pdf)
14. Право на житло в умовах воєнного стану: лекція Судді Конституційного Суду України Галини Юровської. URL: https://www.youtube.com/watch?v=sPK7utD_iAM
15. Чайковський О. І. Поняття та зміст конституційного права на житло. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. №4. С. 56-61. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2020/4/12.pdf>

Тема 5. Конституційне право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042
3. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text
4. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>
5. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. *Голос України*. 2014. № 225.
6. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. *Голос України*. 2012. № 153-154.
7. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 № 966-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>
9. Ісаєва Н. Право на достатній життєвий рівень, право на підприємницьку діяльність та право на пенсійне забезпечення внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 336-341.
10. Магновський І. Й. Право громадян України на достатній життєвий рівень як один із ключових факторів розбудови соціальної держави. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2021. Вип. 1 (93). С. 44-52.
11. Синчук С. Гарантування гідного рівня життя особи у сфері соціального забезпечення. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2011. Вип. 52. С. 234-242.
12. Щербюк Н.Ю. міжнародні і національні аспекти генези права на достатній життєвий рівень у праві соціального забезпечення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №8. С. 160-162

Тема 6. Конституційне право на охорону здоров'я, медичні допомоги та медичне страхування

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення доступності медичної та реабілітаційної допомоги у період дії воєнного стану: Закон України від 29.07.2022 № 2494-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-20#Text>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги: Закон України від 01.07.2022 № 2347-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2347-20#Text>
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління сферою охорони здоров'я та забезпечення медичного обслуговування

- населення: Закон України від 15.12.2021 № 1962-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1962-20#Text>
7. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>
 8. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018 № 2427-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text>
 9. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text>
 10. Про лікарські засоби: Закон України від 28.07.2022 № 2469-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-20#Text>
 11. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
 12. Деякі питання електронної системи охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 № 411. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2018-%D0%BF#Text>
 13. Про затвердження Порядку ведення Реєстру суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я в електронній системі охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 18.10.2021 № 2243. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1632-21#Text>
 14. Назарко Ю. В. Гарантії реалізації права на охорону здоров'я в Україні та країнах Європейського Союзу. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2018. №1. С. 405-418. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/6672/1/36.pdf>
 15. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник. 5-те вид., доп. / Наук. ред. укр. версії І. Сенюта. Львів: ЛОБФ "медицина і право", 2015. 54 с. URL: http://medicallaw.org.ua/fileadmin/user_upload/PDF/%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BE%D1%80%D1%81/%D0%A0%D0%B5%D1%81%D0%BE%D1%80%D1%81_%D0%B2%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF__introduction_.pdf
 16. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування: окремі аспекти судової практики. Верховний Суд. 2021. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Krat_2021_06_22.pdf
 17. Резнік Г.О. «Права дитина на охорону здоров'я». *Приватне право і підприємництво*. 2014. № 32. С. 87 – 90.
 18. Рішення Конституційного Суду України про платні медичні послуги від 28 листопад 1998 р. *Офіційний вісник України*, 1998. № 50. С. 119.
Рішення Конституційного Суду України про безоплатну медичну допомогу від 29 травня 2002 р. *Офіційний вісник України*, 2002. № 23. С. 107.
 19. Сенюта І.Я., Клапатий Д.Й. Права учасників антитерористичної операції у сфері охорони здоров'я. Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2016. 64 с.
 20. Сташків Б.І. Гарантії права на соціальне забезпечення : навчальне видання. Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. 100 с.
 21. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник /За заг. ред. С.Г. Стеценка. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 507 с.
Яковлева Г. О. Держава та її органи як суб'єкти права соціального забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Випуск 34. Т. 2. С. 42-44.

Тема 7. Захист соціальних прав людини в Україні

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. *Офіційний вісник України*. 2005. №32. Ст. 1918.
3. Про звернення громадян: Закон України від 2.10.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №47. Ст. 256.

4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 05.02.2015р. . URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
6. Про прокуратуру: Закон України; Перелік від 14.10.2014 № 1697-VII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
7. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
8. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
9. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>
10. Постанова Окружного адміністративного суду м. Києва від 17.09.2015 р. по справі № 826/6362/15 / Єдиний державний реєстр судових рішень України . URL: http://cons.parus.ua/_doc_view.asp?rnх=09UY1494076c08fc8137579e5f5d4e1644d38
11. Сташків Б.І. Гарантії права на соціальне забезпечення : навчальне видання. Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. 100 с.

Тема 8. Захист соціальних прав Конституційним Судом України

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. ВВРУ. 2017. №35. ст. 376.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин першої, другої статті 2 Закону України «Про розмір внесків на деякі види загальнообов’язкового державного соціального страхування» (справа про надання допомоги по тимчасовій непрацездатності) № 1–рп/2005 від 17.03.2005 р. Вісник Конституційного суду України. 2005. № 1. Стор. 3.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про страхові виплати) № 20–рп/2008 від 08.10.2008 р. Офіційний вісник України. 2008. № 80. Стор. 63. Ст. 2698.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 та за конституційним зверненням громадян Галайчука Вадима Сергійовича, Подгорної Вікторії Валентинівни, Кислої Тетяни Володимирівни про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої, четвертої статті 5 Конституції України (справа про здійснення влади народом) № 6–рп/2005 від 5.10.2005 р. Урядовий кур’єр від 19.10.2005 р. № 198.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м’якого покарання) № 15–рп/2004 від 2.11.2004 р. Урядовий кур’єр від 17.11.2004 р. № 219.
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої

- статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України» № 3–рп/2012 від 25.01.2012 р. Вісник Конституційного Суду України. 2012. № 2. Стор. 2.
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) № 5–рп/2005 від 22.09.2005 р. Урядовий кур'єр від 5.10.2005 р. № 188.
 9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин третьої, четвертої статті 59 Закону України «Про Державний бюджет України на 2003 рік» (справа про соціальний захист військовослужбовців та працівників правоохоронних органів) № 7–рп/2004 від 17.03.2004 р. Урядовий кур'єр від 21.04.2004. № 75.
 10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 44, 47, 78, 80 Закону України «Про Державний бюджет України на 2004 рік» та конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, третьої, четвертої статті 78 Закону України «Про Державний бюджет України на 2004 рік» (справа про зупинення дії або обмеження пільг, компенсацій і гарантій) № 20–рп/2004 від 1.12.2004 р. Урядовий кур'єр від 30.12.2004. № 250.
 11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 93 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення абзацу другого пункту 2 про визначення стажу наукової роботи «з дати присудження наукового ступеня або присвоєння вченого звання» Постанови Кабінету Міністрів України «Про перелік посад наукових працівників державних наукових установ, організацій та посад науково–педагогічних працівників державних вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації, перебування на яких дає право на одержання пенсії та грошової допомоги при виході на пенсію відповідно до Закону України «Про наукову і науково–технічну діяльність» від 27 травня 1999 року (справа щодо стажу наукової роботи) № 9–рп/2001 від 19.06.2001 р. Офіційний вісник України. 2001. № 26. Стор. 89. Ст. 1182.
 12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 29, 36, частини другої статті 56, частини другої статті 62, частини першої статті 66, пунктів 7, 9, 12, 13, 14, 23, 29, 30, 39, 41, 43, 44, 45, 46 статті 71, статей 98, 101, 103, 111 Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» (справа про соціальні гарантії громадян) № 6–рп/2007 від 09.07.2007 р. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0abp710-07>
 13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 49 народних депутатів України, 53 народних депутатів України і 56 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» № 20–рп/2011 від 26.12.2011 р. Вісник Конституційного суду України. 2012. № 1. Стор. 93.
 14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 58, 60 Закону України «Про Державний бюджет України на 2001 рік» та Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пунктів 2, 3, 4, 5, 8, 9 частини першої статті 58 Закону України «Про Державний бюджет України на 2001 рік» і підпункту 1 пункту 1 Закону України «Про деякі заходи

- щодо економії бюджетних коштів» (справа щодо пільг, компенсацій і гарантій) № 5–рп/2002 від 20.03.2002 р. Вісник Конституційного суду України. 2002. № 2. Стор. 10.
15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України та 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців третього, четвертого пункту 13 розділу XV «Прикінцеві положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та офіційного тлумачення положення частини третьої статті 11 Закону України «Про статус суддів» (справа про рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання) № 8–рп/2005 від 11.10.2005 р. Урядовий кур'єр від 09.11.2005. № 213.
 16. Іващенко В.І. Окрема думка судді Конституційного Суду України стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 44, 47, 78, 80 Закону України «Про Державний бюджет України на 2004 рік» та конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, третьої, четвертої статті 78 Закону України «Про Державний бюджет України на 2004 рік» (справа про зупинення дії або обмеження пільг, компенсацій і гарантій) № 20–рп/2004 від 1.12.2004 р. Урядовий кур'єр від 30.12.2004. № 250.
 17. Маркуш М.А. Окрема думка судді Конституційного Суду України стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про страхові виплати) № 20–рп/2008 від 08.10.2008 р. Офіційний вісник України. 2008. № 80. Стор. 63. Ст. 2698.
 18. Сташків Б.І. Гарантії права на соціальне забезпечення : навчальне видання. Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. 100 с.
 19. Стецюк П.Б. Окрема думка судді Конституційного Суду України стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України. Вісник Конституційного суду України. 2012. № 2. Стор. 25.
 20. Ткачук П.М. Окрема думка судді Конституційного Суду України стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин першої, другої статті 2 Закону України «Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування» (справа про надання допомоги по тимчасовій непрацездатності) № 1–рп/2005 від 17.03.2005 р. Урядовий кур'єр від 06.04.2005. № 63.
 21. Шаповал В.М. Окрема думка судді Конституційного Суду України стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин першої, другої статті 2 Закону України «Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування» (справа про надання

допомоги по тимчасовій непрацездатності) № 1–рп/2005 від 17.03.2005 р. Урядовий кур'єр від 06.04.2005. № 63.

Тема 9. Міжнародно-правовий захист соціальних прав людини

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. Голос України. 2006. № 62.
3. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 р. URL: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_118
4. Європейська конвенція про соціальне забезпечення від 14.12.1972 р. №ETS№78. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_581
5. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL:Режим доступу : <http://www.humanities.edu.ru/db/msg>.
6. Європейський кодекс соціального забезпечення від 16.04.1964 р. №ETS №48. URL: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_329
7. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. Голос України. 2008. № 236.
8. Конвенція МОП № 102 про мінімальні норми соціального забезпечення від 28.06.1952 р. Офіційний вісник України. 2016. № 28.
9. Конвенція МОП № 131 про встановлення мінімальної заробітної плати з особливим урахуванням країн, що розвиваються від 22.06.1970 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_149
10. Конвенція МОП № 35 про обов'язкове страхування по старості працівників промислових і торговельних підприємств, осіб вільних професій, а також надомників і домашніх служників від 29.06.1933 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_198
11. Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042
12. Баймуратов М. О., Савич О. С. Міжнародно-правові зобов'язання держав у сфері становлення альтернативних форм соціального страхування: моногр. Одеса: Фенікс, 2009. 280 с.
13. Бірюк Л. Розвиток європейського соціального законодавства: закономірності і протиріччя. Вісник Конституційного Суду України. 2013. № 3. С. 146–155.
14. Верещинський Ю. О. Імплементация європейських міжнародно-правових норм про соціальні права у конституціях європейських держав. Актуальні проблеми держави і права. 2005. Вип. 24. С. 178-182.
15. Глазко Н.Д. Зарубіжний досвід забезпечення соціальної сфери. Ефективна економіка. 2014. № 5. С. 115–125. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3059>
16. Запара С. І. До питання про сутність соціального міжнародного стандарту. Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: тези наук. допов. та наук. повідом. учасн. III Міжнарод. наук.-практ. конф. / за ред. В. В. Жернакова. Харків: Кросроуд, 2011. С. 32.
17. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Велікода проти України» від 3 червня 2014 року. URL: old.minjust.gov.ua/file/41511
18. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Ейрі проти Ірландії» від 9.10.1979 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/980_332
19. Савич О. С. Міжнародні соціальні стандарти прав людини: сутність та значення. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_pr/2009_2/24.pdf
20. Сташків Б.І. Гарантії права на соціальне забезпечення : навчальне видання. Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. 100 с.
21. Шумило М. М. Міжнародні стандарти в сфері соціального захисту. Університетські наукові записки. 2012. № 3. С. 243-249.
22. Яковлева Г. О. Міжнародно-правові стандарти права людини на соціальне забезпечення. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. Випуск 2. Ч. 1. С. 34-38.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://portal.rada.gov.ua/> - Верховна Рада України
2. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека імені В.І.Вернадського
3. <http://www.ccu.gov.ua/> - Конституційний Суд України
4. <https://court.gov.ua/> - Судова влада України
5. www.ombudsman.gov.ua - Уповноважений ВРУ з прав людини
6. <https://www.msp.gov.ua/> - Міністерство соціальної політики України
7. <http://www.adm.km.ua/> - Хмельницької обласної державної адміністрації
8. <http://www.km-oblrada.gov.ua/>- Хмельницької обласної ради
9. <http://www.khmelnysky.com/> - Хмельницької міської ради
10. <http://www.univer.km.ua/> - Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова